

Зайченко Н. І., кандидат педагогічних наук, докторант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті НУБіП України (м. Київ)

ІСТОРИЧНІ УМОВИ ГЕНЕЗИСУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У КРАЇНАХ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НА РУБЕЖІ XIX – XX СТ.

У статті здійснюється аналіз історичних умов генезису соціальної роботи у країнах Латинської Америки на рубежі XIX – XX ст. Автор визначає особливості розвитку організованої соціальної роботи у латиноамериканському регіоні на початку XX ст., а саме: переймання досвіду західноєвропейських країн на початковому етапі становлення інституціональної соціальної роботи у регіоні, переважання суспільних та приватних ініціатив у сфері благочинної діяльності над системним державним захистом населення, вибірковий і локальний характер соціального захисту вразливих груп населення та ін.

В статті осуцествляється аналіз исторических условий генезиса социальной работы в странах Латинской Америки на рубеже XIX – XX вв. Автор определяет особенности развития организованной социальной работы в латиноамериканском регионе в начале XX в., а именно: заимствование опыта западноевропейских государств на раннем этапе становления институциональной социальной работы в регионе, доминирование общественных и частных инициатив в сфере благотворительной деятельности над системной государственной защитой населения, избирательный и локальный характер социальной защиты уязвимых групп населения и др.

Постановка проблеми. Соціальна робота – один з найдавніших соціокультурних інститутів, який викликаний потребами людської спільноти духовно освоювати і вимірювати світ, оцінювати соціальні взаємовідносини за гуманними критеріями. Як важливий компонент культури людства, соціальна робота обумовлюється соціально-економічним станом суспільства, державним устроєм і пануючою політичною системою, залежить від розстановки соціальних сил, їх світоглядних позицій. Відповідно, соціальна робота відображає наявну систему цінностей суспільства. Історично інститут соціальної роботи виникає у відповідь на необхідність попередження загрози соціальної дезінтеграції і соціального конфлікту в умовах посилення суспільної диференціації.

Генезис соціальної роботи у країнах Латинської Америки як організованого інституту з соціальної підтримки нужденних людей та важливої складової суспільної благочинної діяльності започатковується на рубежі XIX – XX ст. за своєрідних умов соціально-історичного розвитку регіону. Незважаючи на численні спроби реформаторських урядів в окремих країнах латиноамериканського регіону (Аргентина, Мексика, Чилі та ін.) протягом XX ст. сформувати дієві системи соціального захисту населення, держави не набувають того соціального рівня, який характерний для європейських країн, насамперед внаслідок перманентного соціально-економічного узаляженого розвитку. Тим не менше

організація соціальної роботи у країнах Латинської Америки здійснювалася вже у 1920-х роках і була спрямована на професіоналізацію та академізацію.

Проблема розвитку соціальної роботи у країнах Латинської Америки знайшла відображення у роботах іспаномовних дослідників Х.Діаса *J.Díaz Limón*, М.Нейри *M.Neira*, Н.Алайона *N.Alayón*, Х.Кінтани *J.Quintana* та ін. Загалом у вітчизняній та зарубіжній науці достатньо широко висвітлені питання соціального захисту населення. Значний внесок у розробку даної проблематики здійснили видатні західні науковці Т.Ганслі, Г.Еспінг-Андерсен, Е.Гідденс, У.Лоренц, Ф.Хайєк та інші. Серед вітчизняних дослідників до проблем соціального захисту населення, розвитку соціальної політики зверталися С.Алексеева, Н.Борецька, О.Лукашева, О.Новікова, А.Силенко та інші.

Мета статті – здійснити аналіз історичних умов генезису соціальної роботи у країнах Латинської Америки на рубежі XIX – XX ст., виявити особливості розвитку організованої соціальної роботи у латиноамериканському регіоні на початку XX ст.

Аналіз проблеми. Специфіка соціально-економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки була визначена значним відставанням на шляху становлення капіталістичних суспільних відносин у порівнянні з країнами Західної Європи та Північної Америки. Гігантський розрив

вихідних позицій поступу, зумовлений об'єктивними соціально-історичними причинами, призвів до інтеграції латиноамериканських країн у світове господарство спочатку шляхом колонізації, а згодом за допомогою нерівноправних відносин залежності від центрів світового розвитку. Характерною рисою процесу розвитку за даних умов було синтезування нових і старих соціальних, економічних і політичних структур. Цей процес швидше відбувався у господарствах, які були інтегровані у світовий ринок, особливо у прибережних провінціях Аргентини, в Уругваї, у Південній Бразилії, де з 70 – 80-х рр. XIX ст. зростала питома вага іммігрантів з європейських країн. У внутрішніх районах, на територіях зі значними масами корінного індіанського сільського населення (у країнах Андського нагір'я, у Мексиці, у більшості центральноамериканських країн) довше зберігалися патріархальні форми господарювання, общинний устрій, латифундизм традиційного типу з домінуванням кабальних форм експлуатації сільського населення.

Наприкінці XIX ст. конституційні, представницькі форми правління були розвинуті слабо, політичним структурам була властива деформованість. Маса неосвічених або малоосвічених жителів, особливо за межами великих економічних і культурних центрів, не могли сформувати “громадянське суспільство” і соціальну базу для представницької демократії європейського та північноамериканського зразка. Для соціально-політичної дійсності Латинської Америки були характерні патріархально-патерналістські, каудильїстські традиції, клановість, що сформувалися в епоху колоніалізму, провінційної замкненості та громадянських війн XIX ст.

На початку XX ст. виявилися нові тенденції у розвитку суспільно-політичних систем латиноамериканських країн, а саме: виникають профспілкові, селянські об'єднання, загальнодемократичні рухи, втрачається монополія “історичних партій” - консерваторів та лібералів, розпочинається поступовий перехід до багатопартійної системи. У 1904 р. вперше в історії Америки на виборах до конгресу був обраний депутат-соціаліст. У країнах Південного конусу за типом французьких радикалів формуються радикальні або радикально-громадянські партії

(Чілі, Аргентина). Лідери цих партій здійснюють спроби економічних і соціальних перетворень. У результаті боротьби радикалів в Аргентині у роки Першої світової війни було прийнято закон, за яким право голосу отримали усі громадяни, що досягли 18 років. В Уругваї президент Х.Батльє-і-Ордоньєс, намагаючись внести елементи демократизації у політичне життя, запровадив таємне голосування та пропорційне представництво усіх партій. Вперше на американському континенті в Уругваї було прийнято законодавство про скасування смертної кари. Під впливом робітничого руху в Уругваї на початку XX ст. було запроваджено найпрогресивніше для того часу соціальне та робітниче законодавство, а саме: закон про 8-годинний робочий день, про пенсії за старістю, про мінімум заробітної плати. У подальшому воно було скасовано, а самі реформатори відсторонені від влади.

Історія Латинської Америки XX ст. була пов'язана з боротьбою консервативної, реформістської та революційної перспектив суспільного розвитку. У ході їх протистояння стикалися і взаємодіяли інтереси різних соціальних груп і прошарків населення, здійснювалися пошуки розв'язання гострих соціально-економічних і суспільно-політичних проблем регіону.

Взаємодія різних традицій, культур, звичаїв, психологічних укладів індіанських, європейських, негритянських народів дала своєрідний етнокультурний сплав. В окремих районах латиноамериканського регіону з компактним індіанським населенням до новітнього часу збереглися значні елементи індіанського традиційного суспільства. Серед корінного населення були сильні колективістські, общинні традиції солідарності, спільної діяльності і взаємодопомоги, неприйняття цінностей і укладів західного суспільства, заснованого на принципах індивідуалізму і підприємництва.

Важливою особливістю Латинської Америки була впливовість католицької церкви на суспільне життя регіону. Церква виступала активним учасником формування колоніального суспільства. У подальшому імміграція з європейських країн була представлена головним чином вихідцями з католицьких країн. У латиноамериканському регіоні католицька церква мала широку розгалужену організацію, контролювала навчальні заклади, зіграла велику роль у

розвитку просвітництва і культури, у християнізації і прилученні до цінностей європейської цивілізації індіанського населення. Традиції католицизму укорінилися на місцевому ґрунті і стали частиною національної самосвідомості латиноамериканських народів, їх духовного, культурного і суспільного життя.

У країнах Латинської Америки історично склалася латинська (католицька) модель соціального захисту населення, заснована на принципі допоміжності – соціальна допомога у розв’язанні проблем особистості повинна бути надана найближчою інстанцією – громадою, церквою, благодійними організаціями, в останню чергу – державою. У колоніальну епоху (XVI – XVIII ст.) карітативна діяльність церкви була фактично єдиною формою соціальної допомоги у регіоні, що пояснювалося і прагненням експансії католицької віри серед автохтонного населення.

З середини XIX ст. в окремих країнах регіону сфера суспільної благодичності поступово переходила під контроль держави.

У 1841 р. у Мехіко була утворена Рада благодичності, що мала основними завданнями запровадити студії та просвітницьку роботу з гігієни, визначити засоби підтримки суспільного здоров’я, здійснювати організацію і контроль діяльності медичних установ, формувати Санітарний кодекс Мексиканської республіки та ін. У контексті суспільно-політичних умов розвитку країни у середині XIX ст. Рада благодичності не змогла повноцінно реалізувати свої функції, але її діяльність виступила важливим трансформатором політики у сфері суспільної допомоги.

У 1861 р. згідно з указом президента країни Б.Хуареса створювалася Загальна Дирекція благодичності, яка мала централізувати медичні установи у країні, організувати та координувати ресурси суспільної благодичності [1, с. 48].

За часів французької інтервенції у Мексиці були засновані нові інститути благодичної діяльності, зокрема установа для глухонімих людей, пологовий будинок. В умовах порфіріату (правління П.Діаса) з 1877 р. діяла Дирекція суспільної благодичності, спочатку у складі урядової Секретарії. У 1880-х роках були заохочені приватні фундації для здійснення суспільної благодичності, наприклад Фундація К.Бейстегі *la Fundación*

Concepción Béistegui започаткувала нові лікарняні установи у країні. Закон 1889 р. надавав юридичний статус філантропічним асоціаціям, те саме закріплював закон 1904 р. про приватну благодичність для федерального округу і федеральних територій [1, с. 49].

Передумовами до модерного соціального законодавства стали закони про нещасні випадки на виробництві *La Ley de Accidentes de Trabajo del Estado de México*, запроваджений 30 квітня 1904 р. і *la Ley sobre Accidentes de Trabajo del Estado de Nuevo León*, що вступив у дію 9 квітня 1906 р. Вперше визнавалася відповідальність роботодавців за підтримку робітників на власних підприємствах у випадках хвороби, у нещасних випадках, у разі смерті. До 1915 р. був складений проект закону про нещасні випадки на виробництві, що встановлював пенсійні виплати та компенсації з боку підприємців у випадках недієздатності або смерті робітників за професійним ризиком [1, с. 50].

Конституція Мексики 1917 р. раніше, ніж це мало місце у розвинутих західних країнах, визнавала важливі соціальні права громадян. У розділі “Про працю і соціальне забезпечення”, що став основою для прийняття спеціального кодексу законів про працю, були передбачені 8-годинний робочий день, особливі умови праці для жінок та підлітків та ін. Вперше до переліку прав, передбачених конституціями, було включено право робітників об’єднуватися у профспілки і право на страйки та ін. (ст. 123) [2]. У подальшому ст. 123 доповнювалася новими положеннями, модернізувалася і змінювалася 47 разів. Мексиканська Конституція стала відображенням нових тенденцій у розвитку конституціоналізму XX ст., зокрема вона відступає (в окремих випадках рішучіше, ніж Веймарська Конституція Німеччини 1919 р.) від традиційних ідей індивідуалізму, орієнтується на “соціальну справедливість”, “гармонію приватних і суспільних інтересів”, а тому й держава розуміється як основний інструмент стримування соціальної конфліктності.

Після Мексиканської революції 1910 – 1917 рр. і прийняття нової конституції у 1917 р. відділення церкви від держави спричинило концентрацію контролю соціальної допомоги і управління соціальною благодичністю у державному віданні. До початку 1930-х рр. тривав процес консолідації соціальних інститутів, які фрагментарно брали участь у

соціально-благочинній діяльності країни, що сприяло визнанню у суспільстві професійної соціальної роботи та її розвитку.

У 1922 р. з ініціативи І.Еспіноси *I.Espinoza de los Reyes* були засновані центри дитячого гігієнічного догляду, до діяльності у них були залучені медичні сестри – “дружні візитери” [3, с. 13].

Наступного року голова Секретарії Народної освіти Р.Медельїн *R.Medellin* доручив культурній місії у м. Закуальтипан (штат Ідальго) проводити освітню політику у громаді. У складі місії працювало багато вчителів, які здобули підготовку на курсах соціальної роботи у США (Е.Торрес *E.Torres*, Е.Ландасурі *E.Landazuri*, В.Стурґес *V.Sturges* та інші).

За пропозицією лікарів А.Вільянуеви *A.Villanueva* та І.Еспіноси *I.Espinosa* було ініційовано створення Національної Асоціації захисту дитинства (пізніше – Національний Інститут захисту дитинства). Протягом 1929 р. було призначено 10 осіб – “інспекторів народної благочинності”, які мали вивчати умови догляду за дітьми, обставини їх лікування, допомагати влаштовувати хворих дітей у лікарняні заклади. З березня 1932 р. поширилося найменування “соціальних дослідників” для професіоналів, які працювали у сфері народної благочинності, а з наступного року запроваджувалися посади помічників “соціальних дослідників” [3, с. 15].

У ході реформ Л.Карденаса (1934 – 1940 рр.) здійснювалася важлива трансформація соціально-благочинної діяльності у країні з боку держави, зокрема був створений Департамент соціальної терапії у складі 5 комісій (захисту дітей, освітньої допомоги, медичної опіки, юридичної допомоги, захисту літніх людей) та 3 секцій (приватної кооперації, соціальної роботи та розголошення) [3, с. 16].

У Чілі протягом XIX ст. було запроваджено кілька мінімальних соціальних програм, насамперед пенсійних для військових і цивільних службовців (1810-і рр., 1855 р., 1888 р.). У 1820-х рр. здійснювалися виплати вдовам та осиротілим дітям військових, що загинули у ході війни за незалежність Чілі. У 1858 р. за часів президентства М.Монтга були започатковані пенсійні виплати цивільним службовцям [4, с. 22].

На початку XX ст. було видано закон про обов’язкову початкову освіту (1901 р.), закон про житло для робітників (1906 р.), закон про

нешасні випадки на виробництві (1916 р.), Кодекс про охорону здоров’я (1918 р.). Протягом 1911 – 1923 рр. в умовах зростання робітничого руху було запроваджено пенсійні виплати за старістю для залізничників (1911 р.), соціальні виплати за хворобою для військовослужбовців (1915 р.), компенсаційні виплати для найманих працівників, які постраждали від нещасних випадків на виробництві (1916 р.). У 1917 р. відбувся перший конгрес з суспільної благочинності, організований Центральною хунтою суспільної благочинності Сантьяго, було констатовано необхідність державної підтримки інститутів суспільної благочинності.

Розширення соціального законодавства відбувається за часів уряду А.Алессандрі (1920 – 1924 рр.), зокрема було запроваджено закони про трудові контракти і захист прав робітників, встановлення Міністерства охорони здоров’я і соціальної допомоги, створення Фонду обов’язкового соціального захисту “*Caja de seguro obligatorio*” і системи виплат [5, с. 8].

У латиноамериканському регіоні Чілі – перша країна, в якій у 1920-х рр. було розпочато організацію професійної освіти соціальних працівників. 22 квітня 1924 р. відомий чилійський лікар А.Ріо *A. del Rio* звернувся до Хунти благочинності з пропозицією організувати школу для підготовки соціальних працівників (“соціальних візитерів”) за прикладом шкіл у Бельгії, з досвідом роботи яких він ознайомився під час подорожі до Західної Європи. Через місяць, отримавши позитивну відповідь, А.Ріо запросив до Сантьяго Р.Санда *R. Sand* – колегу, представника адміністративної ради центральної школи соціальної роботи Брюсселя, з проханням допомогти влаштувати заклад [6, с. 37].

Під проводом бельгійських, німецьких та французьких реформаторів 4 травня 1925 р. у Чілі була відкрита перша школа соціальної роботи, керівником школи було призначено бельгійську викладачку Ж.Берньєр *J.Bernier*, яка до того мала досвід управління у вищій робочій школі у Брюсселі. Офіційно визнавалася назва – Школа благочинної соціальної роботи “*Escuela de Servicio Social de la Beneficencia*”, призначена для підготовки “діячів - учасників у сфері охорони здоров’я” [6, с. 38].

Нова установа підпорядковувалася Хунті благочинності Сантьяго, що являла собою

спадкоємицю адміністрації шпиталів для жебраків (створеній у 1832 р.), тому й першопочатковою концепцією школи був захист здоров'я населення і надання медичної допомоги. У подальшому назву школи було змінено на честь фундатора Алехандро Піо – “*Escuela de Servicio Social Doctor Alejandro del Rio*”. У 1939 – 1954 рр. установу очолювала Л.Токорналь де Ромеро *L.Tocornal de Romero*, перша директорка чилійського походження, яка була випускницею школи А.Піо, працювала у закладах опіки дітей [7, с. 104].

Навчання у школі А.Піо тривало три роки, поєднуючи теоретичну підготовку і практичну соціальну роботу у лікарнях, сирітських будинках, божевільнях, закладах невідкладної допомоги. У 1920-х рр. потреба у професійних соціальних працівниках і в інших країнах Латинської Америки спонукала багатьох студентів регіону вирушати вчитися до чилійської школи соціальної роботи.

Школою А.Піо було започатковано видання журналу “Соціальний захист” (“*Servicio Social*”), що здійснювалося безперервно до 1966 р. [6, с. 67].

У 1929 р. була заснована друга школа соціальної роботи у Чилі і у латиноамериканському регіоні, названа на честь Ельвіри Матте де Кручаги *E.Matte de Cruchaga*, визнаної у суспільстві за благодійну діяльність, з ініціативи чоловіка Мігеля Кручаги Токорналя. Школа підпорядковувалася Чилійському Католицькому університету. До 1932 р. керівницею закладу була німецький педагог Л.Йоринссен *L.Joerinssen*, яка раніше очолювала католицьку школу соціальної роботи у Мюнхені. У 1933 – 1964 рр. директорами працювали сестри Ребекка та Адріана Іск'ердо Філіпс *R. у A.Izquierdo Phillips*. Цей період був відзначений пануванням християнського духу і тяжінням професійної соціальної роботи до участі у розв'язанні економічних проблем суспільства [7, с. 106].

Програми перших шкіл соціальної роботи були спрямовані переважно на практичну підготовку, аніж науково-теоретичну. Протягом перших років навчання передбачалося освоєння релігієзнавства, педагогіки, загальної психології, соціології, економіки, права, професійної етики та інших дисциплін. З середини ХХ ст. у зв'язку із зростанням інтересу до соціогуманітарного знання у школах соціальної роботи поступово запроваджувалися програми з дисциплінами

соціальної психології, антропології, демографії.

У 1939 р. була задумана організація філії школи Е.Матте у м. Консепсьон, для керівництва якою була запрошена з Німеччини Т.Сандерс *T.Sanders*, але проект виявився невдалим [6, с. 121].

У 1930-х рр. у чилійському суспільстві активно обговорювалася ідея створення державних закладів професійної підготовки соціальних працівників. 14 травня 1940 р. президентом П.Агірре Серда був підписаний вищий указ про організацію шкіл соціальної роботи у містах Сантьяго, Консепсьон та Темуко, які підпорядковувалися Міністерству народної освіти. В указі відзначалося: “народна освіта з соціальної роботи у Чилі має на меті покращення умов життя населення за допомогою професійної підготовки соціальних працівників, які можуть обслуговувати і навчати індивідуально й колективно потребуючих соціальної допомоги” [6, с. 19-20].

Перша державна школа була відкрита у Сантьяго у серпні 1940 р., керівництво очолив видатний лікар Л.Кордова *L.Cordova*. Державні школи на відміну від установ А.Піо та Е.Матте отримували титул “соціальної допомоги”, згідно з декретом № 2619 від 10 червня 1941 р. Навчання у них тривало три роки, перші два роки здійснювалася теоретична підготовка, третій рік був присвячений виключно практичній діяльності в установах соціального захисту. У 1948 р. державні школи соціальної допомоги були інкорпоровані до Чилійського університету і на поч. 1950 р. підпорядковувалися факультету юридичних та соціальних наук університету [7, с. 108].

У другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. проблема здоров'я населення і медичної допомоги стала центральною у сфері суспільної благодійності Аргентини. У 1867 р. епідемія холери забрала життя 8 тис. людей, приблизно 5% жителів Буенос-Айреса. У 1871 р. жовта лихоманка унесла 13 тис. 725 життів аргентинців. Необхідність зміни соціальних умов життя людей і медичної культури догляду за хворими - основний орієнтир “гігієнічного напрямку” суспільно-політичної думки того часу. Завдяки заходам “гігієністів” у країні були розпочаті кампанії вакцинації населення, розгорнуто поширення мереж питної води, брукування вулиць, здійснення

санітарного контролю харчування, збирання сміття [8, с. 54].

У 1880 р. був заснований Національний департамент з гігієни з метою вивчення стану суспільного здоров'я і рекомендуванню виконавчій владі можливостей розв'язання проблем лікування і медичної підтримки населення. Через три роки у столиці розпочала діяльність організація Суспільна допомога, що відповідала за мережу лікарняних установ, субсидійованих державою. На 1915 р. таких установ нараховувалося 17. Також існувала інфраструктура невідкладної допомоги і догляду на дому. Поступово були утворені філії організації у провінціях Аргентини.

У 1930-х рр. після Великої депресії 1929 р. держава почала відігравати роль значного актора в управлінні соціальним захистом. У 1933 р. депутат від соціалістичної партії А.Хіменес представив парламенту проект закону про створення Національного департаменту соціальної допомоги, підпорядкованого Міністерству внутрішніх справ. 20-25 листопада 1933 р. канцелярією з питань благодійності Міністерства зовнішніх відносин була організована Перша національна конференція з соціальної допомоги, у ході якої обговорювався проект А.Хіменеса. У документі наголошувалося на необхідності саме державних зобов'язань у суспільно-філантропічній діяльності, підкреслювалася складність існуючої ситуації у сфері соціальної та медичної допомоги, наприклад для 150 тис. зареєстрованих хворих людей на туберкульоз у країні встановлювалося лише 4300 ліжок, а з 2500 осіб, страждених проказою, існуюча медична інфраструктура могла забезпечити догляд лише 250 чоловік. У проекті пропонувалося розбудовувати соціальний захист покинутих дітей, запровадити допомогу бідним матерям, допомогу на дітей дошкільного віку в умовах бідності та інше [8, с. 71-72].

Перша національна конференція з соціальної допомоги 1933 р. стала виключною подією в історії соціального захисту Аргентини, хоча проблеми соціальної допомоги обговорювалася міжнародним співтовариством наприкінці XIX ст., зокрема у ході Міжнародного конгресу з суспільної і приватної допомоги у Парижі 1889 р. відзначалася потреба поступового державного втручання у сферу соціально-медичної підтримки населення і перетворення функції інспектування приватних установ соціальної

допомоги на розбудову державного медичного захисту [9, с. 42].

21 жовтня 1943 р. розпочала діяльність Національна дирекція з суспільного здоров'я та соціальної допомоги, ставши спадкоємицею досвіду Національного департаменту з гігієни, у складі Міністерства внутрішніх справ. Загалом до 1944 р. фактично відбулася централізація державних установ контролю і соціальної підтримки у двох відомствах – Загальної дирекції з соціальної допомоги, підпорядкованої Міністерству праці, та Національної дирекції з суспільного здоров'я, підпорядкованої Міністерству внутрішніх справ.

“Гігієністи” виступили в Аргентині ініціаторами запровадження курсів і шкіл соціальної допомоги. У 1924 р. А.Званком *A.Zwank* був заснований курс візитерів соціальної гігієни у підпорядкуванні факультету медичних наук Університету Буенос-Айреса, а у 1930 р. заходами лікаря Г.Родригеса *G.Rodriguez* була організована перша школа соціальної роботи *Escuela de Servicio Social* у країні у підпорядкуванні Соціального музею Аргентини, що на той час діяв як Інститут інформації, студій і соціальної діяльності у складі Університету Буенос-Айреса [10].

У школі соціальної роботи протягом першого року вивчали теоретичні курси біології, демографії, соціальної гігієни, елементи економічної і соціальної політики, статистики, протягом другого року – соціальне обслуговування, елементи соціального законодавства, соціальну патологію. Практичне навчання здійснювалося у різних установах, зокрема у будинку покинутих дітей у Буенос-Айресі, у лікарняному закладі Рівадавія, лікарні Торну, Інституті експериментальної медицини, Інституті психотехніки і професійної орієнтації, Інституті бактеріології Національного департаменту гігієни [11, с. 149].

М.Бесерра і Н.Бесерра вважають, що професіоналізація соціальної роботи в Аргентині відбувалася у зіткненні систем, соціальних акторів, інтересів, що сплутувало інститути, які історично мали відношення до “соціального” (товариства благодійності, організації соціального католицизму, робітничі кола), інтереси окремих професійних груп, організований робітничий рух, і обумовило потреби державної легітимації соціальної роботи у суспільстві [11, с. 140].

Висновки. У країнах латиноамериканського регіону організація соціальної роботи відбувалася у складніших соціально-історичних умовах, аніж у країнах Західної Європи та Північної Америки, за відсутності саме суспільно-державних механізмів соціального захисту усіх громадян. Закономірний процес професіоналізації соціальної роботи у країнах Латинської Америки у 1920-х роках виявив своєрідний

синтез західноєвропейського, північноамериканського і власного латиноамериканського досвіду соціальної практики з розв'язання найгостріших суспільних проблем населення регіону та покращення його життя.

Еволюція соціальної роботи як теорії і практики у країнах Латинської Америки може бути відображена у подальших наукових розвідках.

Література

1. Díaz Limón, J. La seguridad social en Mexico un enfoque historico (Primera parte). – Revista Juridica de la Escuela Libre de Derecho de Puebla, № 2, 2000. – Pp. 39-59.
2. Конституція Мексиканских Соединенных Штатов 5 февраля 1917 года (с позднейшими изменениями). – Электронный ресурс. – Режим доступа: [<http://www.uznal.org/constitution.php?text=Mexico&language=r>].
3. Manual de trabajo social. Sanchez Rosado, M. (coord.). – Universidad Nacional Autonoma de Mexico, 2004. – 476 p.
4. Mesa-Lago, C. Social security in Latin America: Pressure groups, stratification, and inequality. – Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1978. – 372 p.
5. Menanteau-Horta, D. El rol del Estado en el desarrollo social y la Reforma de la previsión en Chile y EE.UU. - Revista Austral de Ciencias Sociales, № 10, 2006. – Pp. 5-22.
6. Neira, M. (1998) Antologia del trabajo social chileno. – Universidad de Concepcion. – 223 p.
7. Tella Peon, N. E. (coord.) (2004) Trabajo social en algunos paises: Aportes para su comprencia. – Mexico, UNAM. – 275 p.
8. Golbert, L. S., Roca, E. E. (2010) De la Sociedad de Beneficencia a los Derechos Sociales. - Buenos Aires, Ministerio de Trabajo, Empleo y Seguridad Social. – 172 p.
9. Krmptic, C. S. (2002) La conferencia nacional de asistencia social de 1933. Los debates en torno al progreso, la pobreza y la intervencion estatal. – Scripta Ethnologica ano/vol. XXIV, numero 024. – Buenos Aires, CONICET. – Pp. 37-57.
10. Alayón, N. Acerca del Trabajo Social y la Antimodernidad // Social work and Society. International Online Journal. – Vol. 2, № 2 (2004). – Электронный ресурс. – Режим доступа: [<http://www.socwork.net/sws/article/view/220/453>].
11. Becerra Sola, M., Becerra N. Intervencion social en la Argentina de los anos 30: la profesionalizacion de la asistencia social. – Universidad del Atlantico, Historia Caribe, Barranquilla (col.), № 15, 2009. – Pp. 139-157.

Zaichenko Natalia, doctorate

THE HISTORICAL CONDITIONS OF THE GENESIS THE SOCIAL WORK IN LATIN-AMERICAN COUNTRIES IN THE END OF THE XIX – THE BEGINNING OF THE XX CENTURIES

The historical conditions of the genesis of the social work in Latin-American countries in the end of the XIX – the beginning of the XX centuries have been analyzed in the article. Some peculiarities of the social work development in Latin-American region in the beginning of the XX century such as borrowing of Western European countries experience during early stage of institutional social work establishment in the region, prevalence of public and private initiatives in the field of charity work over state social protection system, selective and local character of social protection of deprived groups of population and others have been revealed by the author.

The following trends of development of public and state mechanism for social protection in the Latin-American countries at the turn of the XIX-XX centuries have been reflected in the article: the transition from the monopoly of catholic church in the field of public charity to the participation of different social institutions in it; pursuit of resolution of problems related to the support of population health and improvement of social infrastructure at nation-wide level; introduction of minimum social guarantees.

The conditions of professionalization of social work in Latin-American countries during abovementioned period of time have been described in the article; the first educational institutions in Chile, Mexico and Argentina that prepared social workers in 1920-1930s have been specified.

Key words: social work, genesis of the social work, social protection, social legislation, public charity.